

Полях Анатолій Михайлович, професор
кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Триваюча збройна агресія РФ на Сході України та анексія Автономної Республіки Крим виступають беззаперечною аксіомою того, що подальший розвиток і саме існування Української держави неможливі без посилення цілеспрямованої діяльності у сфері забезпечення національної безпеки та подолання корупції у всіх сферах державного управління.

Саме ефективне функціонування сектору безпеки і оборони в умовах обмежених ресурсів держави та послідовна і конструктивна підтримка України міжнародним співтовариством для забезпечення її суспільно-політичного і соціально-економічного розвитку та регіональної безпеки є запорукою відновлення миру в Україні.

В той же час, як би цілеспрямовано не проводилась робота щодо посилення обороноздатності нашої країни, при наявності корупційних проявів з боку високопосадовців у різних сферах органів державного управління, провести будь які позитивні зміни не можливо.

Запобігання та протидія корупції завжди перебувають під пильною увагою держави.

Згідно з результатами дослідження «Барометра Світової Корупції» (Global Corruption Barometer), проведеного міжнародними організаціями Transparency International та Gallup International Association у 2013 році, саме корупція була однією з причин, що призвела до масових протестів в Україні наприкінці 2013 - початку 2014 років. За даними дослідження протестувати проти корупції були готові 68 % українців і 36 % згодні були вийти на вулицю.

Серед опитаних 43 % вважали, що за останні два роки рівень корупції в Україні значно зріс, 74 % були впевнені, що державний сектор корумпований, 80 % охарактеризували дії Уряду у боротьбі з корупцією як не результативні.

Найкорумпованішою сферою українці визнали судову (66 %), далі правоохоронні органи (64 %), державна служба (56 %), сфера охорони здоров'я (54 %), парламент (53 %), політичні партії (45 %) тощо [1].

У зв'язку з цим в Україні не були сформовані сприятливі умови для забезпечення інтересів громадян, суспільства і держави, дальшого поступу країни як демократичної держави зі сталою та зростаючою ринковою економікою, держави, що керується європейськими політичними й економічними цінностями, в якій повага і захист прав і законних інтересів усіх територіальних громад, суспільних верств, етнічних груп є запорукою незалежного, вільного, суверенного і демократичного розвитку.

Починаючи з 2014 року, з метою боротьби з корупцією Верховною Радою України прийнято низьку антикорупційних Законів. Створено спеціалізовані антикорупційні органи, відповідальні за антикорупційну політику та запобігання корупції - Національне агентство з питань запобігання корупції, а також за виявлення та розслідування злочинів, вчинених високопосадовцями - Національне антикорупційне бюро України.

Крім того, у 2019 році почав роботу Вищий Антикорупційний суд України.

Прийняті державою заходи призвели до того, що відповідно до результатів неурядової міжнародної організації по боротьбі з корупцією та дослідженню рівня корупції по всьому світу Transparency International, у 2017 році Україна здобула 30 балів зі 100 можливих у дослідженні «Індекс сприйняття корупції» (CPI) і посіла 130 місце (зі 180 країн). Це на 1 бал більше та на 1 позицію вище, ніж у 2016 році (29 балів, 131 місце зі 176 країн) [2].

У 2018 році Україна дещо покращила показники і здобула 32 бали та 120 місце серед 180 країн. Таким чином Україна здобула ще 2 бали та піднялася на 10 місць у порівнянні з 2017 роком.

В той же час з-поміж своїх сусідів ми змогли обійти лише Російську Федерацію (28 балів, 138 місце). Натомість решта мають вищі оцінки: Польща - 60, Словаччина - 50, Румунія - 47, Угорщина - 46, Білорусь - 44, Молдова - 33 бали [3].

Незважаючи на покращення показників боротьби з корупцією, насправді в нашій країні мають місце не поодинокі факти вчинення корупційних дій з боку високопосадовців у сфері національної безпеки та оборони.

Такими прикладами є викриті журналістами корупційні схеми зловживань службовим становищем та контрабандного переміщення на Україну для нужд підприємств оборонного комплексу, які входять до Державного концерну «Укроборонпром», неякісного обладнання із РФ. Згідно інформації отриманої із офіційних джерел у даних корупційних схемах приймали участь посадові особи ДК «Укроборонпром» та Перший заступник Секретаря Ради національної безпеки і оборони України, стосовно яких НАБ України зареєстровані кримінальні провадження та обрано запобіжний захід підозрюваним.

Також НАБУ та САП України зареєстровано та направлено до суду ряд кримінальних проваджень щодо корупційних дій в особливо великих розмірах стосовно экс-депутатів та діючих депутатів Верховної Ради України.

Розкрадання державного майна в особливо великих розмірах, зловживання службовим становищем, хабарництво та інші корупційні дії вчинені високопосадовцями в сфері державного управління, поряд з нанесенням прямої шкоди державному бюджету також вкрай негативно впливає на загальну обстановку у громадському суспільстві.

В той же час, способи успішної протидії корупції вже давно відомі та апробовані міжнародною спільнотою. Це, насамперед,

відкритість влади, прозорість та зрозумілість процедур прийняття державних рішень, дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадського суспільства, свобода слова, свобода та незалежність засобів масової інформації.

За умов масштабної корупції акцент робиться саме на усуненні причин, а не на боротьбі з конкретними проявами. Так для правових систем деяких розвинутих країн узагалі не характерно використання в законодавстві терміну «боротьба» - законодавці закладають в нормативно-правовому акті принципи попередження правопорушень, які стосуються певної сфери діяльності.

Також, однією з головних складових формування і реалізації ефективної системи боротьби з корупцією є чітка взаємодія держав, у першу чергу їх правоохоронних органів, на регіональному і міжнародному рівнях, участь у заходах боротьби з цим негативним явищем, запроваджених у межах Організації Об'єднаних Націй, Радою Європи, Інтерполом, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та іншими і міжнародними інституціями.

Поряд з цим, специфіка протидії корупції насамперед потребує нормативно-правового налагодження складної взаємоузгодженої системи упереджувальних заходів, які мають бути розроблені різними галузями законодавства: цивільним, фінансовим, господарським, адміністративним та ін. Разом із упереджувальними заходами необхідне провести вдосконалення і розширення системи кримінально-правових, цивільно-правових, адміністративних і фінансових санкцій.

Окрім того, ці заходи потребують і активної діяльності, спрямованої на формування антикорупційної свідомості населення і залучення всіх важелів громадянського суспільства. І в цьому зв'язку важливе значення має широке висвітлення у ЗМІ позитивного досвіду протидії та запобігання корупції у різних галузях державного управління, що буде мати як загальнопревентивний, так і безпосередній вплив на реалізацію уповноваженими органами антикорупційних заходів.

Тільки вищезначений комплексний підхід є найбільш ефективним у боротьбі з таким негативним явищем як корупція.

Список використаних джерел

1. Transparency International. Барометр світової корупції - 2013.
URL: <https://ti-ukraine.org/research/barometr-svitovoi-koruptsii-2013>.
2. Transparency International. Індекс сприйняття корупції - 2017.
URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2017>.
3. Transparency International. Індекс сприйняття корупції - 2018.
URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2018>.